

Antun Bauer

MREŽA MUZEJA U SLAVONIJI

Kada govorimo o MREŽI MUZEJA onda nam prethodno mora biti jasno što je vezano za taj pojam, koji su zadaci te mreže, što je njezina svrha, na koji način treba da bude organizirana i konkretno - što bi se trebalo očekivati i što se želi i može time polučiti. I na kraju - tko su izvršioc i konkretnih zadataka ove mreže muzeja.

- - - - -

Zadatak mreže muzeja treba da bude u prvom redu pružanje garancije za stalno sistematsko, plansko i organizirano vršenje, kompleksne, muzejske službe na području jedne regije odnosno cijele republike, bazirano na specijalizaciji i podjeli rada i zadataka.

Muzejska služba i mreža muzeja ti pojmovi su i u dosadašnjoj našoj muzejskoj praksi i dosadašnjim našim muzejskim zakonima strani. Šta više, ni od strane muzejskih ustanova nisu stavljeni kao zahtjev da se fiksiraju kao muzeološki pojmovi ni u muzejskim zakonima. (Muzeologija 10-1970. str.4). Prvi puta su ovi pojmovi kao muzeološka tema stručnih rasprava tretirani na seminarima Postdiplomskog studija Muzeologije 1969. godine i napokon na Međurepubličkom savjetovanju o prijedlogu novog muzejskog zakona, u organizaciji MDC-a u VI.1971. u Zagrebu (Muzeologija 11-1971. Zgb). Danas je ova koncepcija organizacije muzejskih ustanova prihvaćena i kod nas u svim republikama i pokrajinama kao imperativ kojega postavlja životna potreba i koji uklapa naše muzeje u organizacije muzejskih ustanova u svijetu - u koliko hoćemo da idemo u korak sa vremenom.

Muzejska služba je zadatak kojega postavlja zajednica kao svoju potrebu i obavezu sa osnovnom svrhom i prioritetnim zadatkom da se pokretna kulturna baština sačuva na cijelom području zajednice. Zадaci muzejske službe su kompleksni. Stoga plansko i sistematsko izvršenje tih zadataka može biti ostvareno jedino organiziranom suradnjom muzejskih ustanova sa fiksnim zadacima koji će za određeno područje i određenu tematiku biti raspoređeni na mrežu muzejskih ustanova kao izvršioca zadataka muzejske službe. (Muzeologija 10-1975.str.5)

Mreža muzeja organizirana je sa svrhom da djeluje na međumuzejskoj suradnji za sistematsko i plansko vršenje kompleksne muzejske službe a bazira se na specijalizaciji i podjeli rada i zadataka čime osigurava uslove za racionalno funkcioniranje muzejske službe.

Mreža muzeja na području jedne regije - konkretno ovdje za Slavoniju - ima svoj osnovni zadatak i svrhu da podjelom zadataka organizirano sistematski i planski vrši muzejsku službu na području Slavonije i da dađe u prvom redu svakom muzeju njegovu osnovnu individualnu karakteristiku, i time fiksira određene specijalizirane prioritetne zadatke koji istovremeno, u mreži muzejskih ustanova regije, daju oslonac ostalim muzejima da u rješavanju analognih pitanja imaju u ovoj ustanovi stručnu pomoć. Muzejske ustanove upućene su u mreži muzeja na organiziranu stručnu međumuzejsku suradnju.

Ako se govori o Mreži muzeja, o organiziranoj međumuzejskoj suradnji jedne regije u okviru mreže muzeja u Hrvatskoj, pa i u Jugoslaviji i do sada postignutim rezultatima, koji nam daju i sugestije i direktive za daljnji rad - onda se mora u prvom redu govoriti o već postojećoj i organiziranoj mreži muzeja, mreži konstruktivne međumuzejske suradnje u Slavoniji. Rezultati dvadeset i pet godišnje organizirane međumuzejske suradnje u okviru Podružnice u Slavoniji, Muzejskog društva Hrvatske dragocjeno su iskustvo na kojem se može graditi struktura i republičke mreže muzeja za Hrvatsku. Ova Podružnica, po svojoj strukturi i organizaciji, bila je u stvari i naša prva organizirana regionalna zajednica muzeja i tu funkciju je sa konkretnim uspjesima i rezultatima vršila i vrši još i danas.

Podružnica Muzejskog društva za Slavoniju bila je u stvari naša prva organizirana regionalna mreža muzeja - organizirana Mreža muzeja - koja je bila usmjerena na stalnu, plansku, organiziranu međumuzejsku suradnju. Od osnivanja Podružnice 1951. godine u Podružnicu bili su učlanjeni muzeji kao ustanove. Tako je Podružnica za Slavoniju bila i naša prva organizirana regionalna zajednica muzeja koja je vršila, od prvog početka svoga djelovanja, sve funkcije Zajednice muzeja koje su tek kasnije unesene u Statut Zajednice muzeja Hrvatske. Na redovnim godišnjim i vanrednim tematskim, periodičnim sastancima Podružnice tematika sastanaka bila je usmjerena u prvom redu na izvještaje i rasprave o radu i problemima svakog pojedinog muzeja slavonske regije, svake muzejske zbirke, rasprave o muzejima u osnivanju, pomoć muzejima u zajedničkom rješavanju problema kojega dotični muzej sam nije mogao riješiti.

Sastanci Podružnice održani su u onim mjestima, onim muzejima, gdje je bilo potrebno zajedničkom suradnjom, savjetom, izmjenom misli, zapažanja i iskustava nastojati da se nađu najbolja rješenja, da se riješi kriza dotičnog muzeja ili nastoji riješiti jedan aktuelni ili akutni problem. Na tim sastancima rješavani su zajednički problemi i zadaci koji su na ovaj način olakšali muzejima da zajedničkom suradnjom nađu najpovoljnija rješenja. Problemi financiranja muzeja, u koliko

je za muzej bilo potrebno posredovati između muzeja i općine -- redovito je intervenirala Podružnica kao legitimni predstavnik svih muzejskih ustanova i predstavnik organiziranog cjelokupnog stručnog kadra u muzejima Slavonije. Time je Podružnica imala stvarni status stručnog foruma za sva pitanja i sve stručne probleme muzejske službe za Slavoniju. Problem zajedničkih akcija, problemi sistema inventiranja muzejske građe, problem dokumentacije, problemi muzejske ekspozicije, stalnog postava muzeja, kritički osvrt na rad na postav ekspozicije pojedinih muzeja, razmjenu muzejskih izložaba, problem muzejskih statuta, normativnih akata, problemi prostora za pojedine muzeje, posredovanje kod općinskih foruma za rješavanje određenih konkretnih problema pojedinih muzeja -- do zajedničkih akcija na terenu, zajedničkih manifestacija, izmjene izložaba, stručnom pomoći u kadrovskim problemima i efektivnom kolegijalnom suradnjom stručnjaka na rješavanju konkretnih aktualnih zadataka, problema, akcija, na terenskim radovima, rekognosciranju terena i arheološkim iskopanjima.

Podružnica je redovno i aktivno surađivala u rješavanju svih aktuelnih muzeoloških problema sa muzeološkom sekcijom Društva, odnosno kasnije sa Muzejskim dokumentacionim centrom što je nesumnjivo bilo od obostrane koristi. Na sastancima Podružnice redovno je surađivao i predstavnik muzeološke sekcije odnosno MDC-a. Muzeji u Slavoniji dali su i svoj konkretni i značajni doprinos realizaciji, afirmaciji i unapređenju postdiplomskog studija muzeologije na Sveučilištu u Zagrebu i na svim akcijama MDC-a, na izdavanju Muzeologije i Informatice muzeologice.

Značenje ove organizirane međumuzejske suradnje pokazuje i najočitiji rezultat -- Glasnik muzeja Slavonije koji je izašao već u 28 svezaka kojega izdaje Gradski muzej u Vukovaru, a u stvari je glasilo Podružnice i svih muzeja slavonske regije. U Glasniku složno surađuju svi muzeji i svi muzejski radnici Slavonije. Sa ovim se ne može pohvaliti ni jedna naša regija u zemlji!

Ono što je potrebno naglasiti u suradnji među muzejima u Slavoniji -- da nikada nije postavljen problem "muzeomanije" kao pojam za borbu protiv osnivanja novih muzeja i muzejskih zbirki. Od prvih akcija za osnivanje novih muzeja u Slavoniji, za sabiranje muzejskih zbirki kao nukleusa za iniciranje i osnivanje novih muzeja -- redovito je od Podružnice svima pružena, kolegijalna, stručna pomoć.

- - - - -

Ako hoćemo da unapredimo dosadašnju suradnju u već postojećoj i organiziranoj mreži muzeja u Slavoniji i da stvorimo uvjete za stalno sistematsko planско organizirano vršenje i unapređenje muzejske službe -- konkretno ovdje na području Slavonije i Baranje -- onda moramo organizirati i izgraditi takovu mrežu muzeja u kojoj će određeni muzeji i svi muzeji i muzejske zbirke zajednički biti izvršioци

konkretnih zadataka muzejske službe.

Prikazi muzeja u Slavoniji daju nam sliku razvoja i proširenja mreže muzeja na području ove regije koja je danas možda i najkompletnije pokrila teritorij Slavonije i Baranje. U prvom prikazu "Muzeji u Hrvatskoj" god.1955. bilo je tek 9 muzeja u Slavoniji. Već u vodiču "Muzeji Slavonije", štampanom u Osijeku, 1957.god. registrirano je 13 muzeja i zbirki. U novom vodiču "Muzeji i galerije Slavonije" štampanom u Vukovaru 1974.god., ovaj broj, nakon 20-godišnjeg razvoja organizacije muzejske službe u Slavoniji, popeo se na ukupno 25 muzeja, galerija, zbirki i memorijala.

Prema prikazu D.Pinterović, Situacija za prijedlog mreže muzeja kao i galerija na teritoriju Slavonije - ovaj broj muzeja u perspektivi će se i znatno povećati jer za to postoje i konkretni uvjeti i stvarne potrebe.

U prethodnom referatu Mr V.Horvat dao je iscrpni historijski prikaz osnivanja i razvoja muzeja u Slavoniji. Osvrnuo bih se na neke specifičnosti pojedinih lokaliteta koje su karakteristične za tematiku lokalnih muzeja, odnosno muzeja uže regije. Ove specifičnosti daju bazu za studijsko usmjeravanje muzeja na određenu specifičnu tematiku, kao prioritetni studijski zadaci rada, koje bi u Mreži muzeja svakom pojedinom muzeju dala njegovu individualnu karakteristiku što znači i specijalizaciju, konkretne zadatke u podjeli rada a time i određenu funkciju kao faktor u stručnoj, studijskoj, naučnoj međumuzejskoj suradnji. U tom je bitna i djelovanje organizirane mreže muzeja za kompleksno stručno, plansko i sistematsko vršenje muzejske službe određene uže ili šire regije. Svi ostali zadaci mreže muzeja, vezani na organiziranu međumuzejsku suradnju vezani su za osnovne zadatke muzeja, prezentaciju muzejskih zbirki i djelovanje muzeja kao faktora kulturnog i naučnog života sredine u kojoj djeluju.

Ako pratimo specifičnosti koje nam daju pojedini muzeji u Slavoniji sa svojim fundusom i zadacima koje muzejima nameću historijske specifičnosti i zbivanja na terenu djelovanja muzeja - možemo si stvoriti sliku zadataka koji bi bili osnova suradnje i rezon organizacije i postojanja Mreže muzeja za Slavoniju.

Svaki muzej u Slavoniji ima svoje individualne specifičnosti - ti po kojima su sakupljene muzejske zbirke i koje mu nameću duktus historijskih zbivanja na ovom prostoru i dokumenti kulturne baštine i tradicije koji su sačuvani, koje treba istražiti, koje treba rekonstruirati. Ovi elementi daju svakom pojedinom muzeju specifične i prioritete zadatke koji nisu identički sa zadacima drugih muzeja. Zadaci prema kojima muzej kao studijska muzejska ustanova mora preuzeti i obavezu studijskog odnosa i studijskog rada na obradi ove tematike. Na ovoj i ovakvoj pod-

j e l i z a d a t a k a i r a d a b a z i r a s e
k o n c e p c i j a o r g a n i z i r a n e m r e Ź e
m u z e j a - (Tefik Morina, M r e Ź a m u z e j a, I n-
f o r m a t i c a m u s e o l o g i c a 14-1972.str.33; - Tefik Morina, R a z v o j -
n i p u t i p e r s p e k t i v a m u z e j a n a K o s o v u, M a g i s t a r s k i r a d.1973).

Svaki muzej u Slavoniji ima svoju genezu, svoj predživot koji je uvjetovao njegovo osnivanje kao potrebu koja je dala izvjesne i konkretne rezultate. Na ovim rezultatima, sa već prethodno sakupljenim osnovnim fundusom, stvoreni su svi muzeji u Slavoniji. Stvorene zbirke uglavnom su nastale kao rezultat interesa za nalaze na terenu, za postojeći fundus kulturne baštine u samom lokalitetu i na području uže regije.

Ako želimo organiziranu mrežu muzeja koja će na cijelom području Slavonije vršiti muzejsku službu onda mislim da je pogrešno planiranje muzeja tek tamo gdje već postoji fundus, gdje već postoje muzejske zbirke i stručni kadar. Mislim da je uvjet za stvaranje muzeja u prvom redu p o t r e b a koju nameće postojeća kulturna baština na dotičnom terenu koju treba sakupiti i spasiti od propadanja i nestajanja, naučno-istraživačka tematika i problematika i mogućnost i potreba kumulacije stalnih arheoloških nalaza na dotičnom terenu. Treba planski i programski stvoriti preduvjete za muzejsku službu na dotičnom terenu i ne smije se čekati "da to netko načini" i da službeni administrativno-upravni faktori daju samo svoj pristanak. Muzejski zakon treba da ovakav način osnivanja muzeja stimulira a ne da ga spriječava. "Treba prvo položiti ceste i tračnice da se omogući saobraćajna komunikacija ako se želi ovu regiju izgraditi i unaprijediti"... (Muzeologija 10-1970; - Muzeologija 11-1971).

Za Mrežu muzeja, za vršenje organizirane muzejske službe na "n e p o k r i v e n i m u Ź i m i Ź i r i m r e g i j a m a", tamo gdje ne postoje muzeji koji bi u svoju užu regiju obuhvatili i ta područja, tamo se nameće potreba osnivanja muzeja unatoč toga što još ne postoji sakupljeni fundus ni stručni kadar. Ovakova za muzejsku službu "nepokrivena" područja postoje i u Slavoniji pa čak i za konkretnu specifičnu muzejsku tematiku. Ovom problemu trebala bi pristupiti kao inicijator Podružnica, odnosno sada Muzejsko društvo za Slavoniju i Baranju, kao inicijator i nosioc organizacije mreže muzeja ove regije.

Tradicija muzejskih ustanova i lokalnih muzejskih društava; društava prijatelja muzeja i starina u pokrajini ima u Slavoniji jaka uporišta. Među prvim, najstarijim muzejima u pokrajini u Hrvatskoj je Gradski muzej u Osijeku koji je osnovan 1877. Osnivanje osječkog muzeja nije fenomen koji ovdje nastaje kao jedna izuzetna kulturna pojava. Tome je prethodila tradicija sabiranja arheoloških nalaza, antiknih artefakata, od sabirača u Osijeku, Vukovaru, Đakovu, Sl.Brodu, sistematsko i organizirano sakupljanje na području Slavonije i borba za nalaze iz Slavonije između Hrvatskog narodnog muzeja u Zagrebu i Državnog muzeja u Budimpešti.

Tradicija sabiranja i kumulacije kulturnih i umjetničkih vrijednosti u Slavoniji u dvorovima aristokracije, u župama i samostanima i bogatstva koja su tu sakupljena su historijske činjenice - bogatstvo sakupljenih kulturnih vrijednosti u dvorcima u Iloku, Vukovaru, Nuštru, Valpovu, Našicama, i drugim dvorcima zatim u samostanu u Osijeku, Vukovaru, Đakovu, Našicama, Cerniku, da nisu preko njih prošle tragedije rata, - bili bi danas riznice kulturne tradicije Slavonije, možda kulturno najbogatije regije u Jugoslaviji.

Pokušat ćemo da analizom specifičnosti svakog pojedinog muzeja u Slavoniji fiksiramo specifičnosti studijskih zadataka koji bi bili baza za organiziranu i plansku podjelu rada u okviru mreže muzeja za Slavoniju i organiziranu međumuzejsku suradnju. Ovi zadaci i specifičnosti svakog pojedinog muzeja trebali bi biti i okosnica perspektivnog razvoja svakog pojedinog muzeja. Ovakav usmjereni razvoj muzeja digao bi dotični muzej iz eventualne bezličnosti i uskog lokalnog značenja u specijaliziranu ustanovu koja bi kao faktor u studijskoj obradi muzejske tematike slavonske regije bila ustanova regionalnog pa i šireg značenja.

Muzej Slavonije u Osijeku osnovan 1877. godine kao osnovni fundus imao je, donacijom primljenu, numizmatičku zbirku koja je plod specijalnog interesa osnivača i prvih radnika u ovom muzeju - danas za nacionalnu numizmatiku najvrijednija numizmatička zbirka u Hrvatskoj a možda i najvrednija u Jugoslaviji. Ovaj fundus sakupljen je isključivo na terenu Slavonije. U mreži muzeja ne samo za Slavoniju nego i za cijelu našu muzejsku službu, za domaću numizmatiku, osječka zbirka bi trebala stručno i kadrovski biti važan faktor studijskog rada na obradi ove tematike. Numizmatička zbirka muzeja Slavonije trebala bi se razviti u tematski samostalan numizmatički kabinet koji bi obuhvatio kompleksnu tematiku numizmatike cijele slavonske regije. Za ovo fundus osječke zbirke ima već izgrađenu osnovu i stručno, studijsko i naučno ne samo puno opravdanje nego i stvarnu potrebu u interesu cijele naše muzejske službe ne samo u Slavoniji nego i za cijelu Hrvatsku pa i za Jugoslaviju. Značenje opremljenog i kadrovski osposobljenog Numizmatičkog kabineta u Osijeku brzo bi preraslo granice Jugoslavije jer raspolaže sa fundusom koji je za numizmatiku kao naučnu disciplinu od vanrednog značenja.

Pod utjecajem samog terena - na temeljima starog rimskog grada Mursa-e - pod utjecajem Društva prijatelja starine pod imenom "Mursa", pod utjecajem političkih i kulturnih prilika vremena, rad u muzeju bio je uglavnom usmjeren na arheologiju, na prehistorijsku arheologiju sa bogatim nalazima u neposrednoj okolini Osijeka, klasičnu arheologiju kojoj su ostaci antikne Mursae davali obilje nalaza.

Danas je arheološka zbirka osječkog muzeja toliko bogata da je i shvatljiv i djelomično opravdan prijedlog (Pinterović, Suić-Mreža muzeja) da se ova zbirka ili izluči iz Muzeja Slavonije kao posebni arheološki muzej ili organizira kao zasebni samostalni odjel muzeja. (Možda analogno organizaciji Zemaljskog muzeja u Sarajevu).

Sam lokalitet antikne Mursae, uloga toga lokaliteta u rimskom limesu i značenje arheološke zbirke osječkog muzeja za tematiku rimskog limesa nameće ovom muzeju funkciju centra zastudijsku i sistematsku organiziranu obradu ove tematike u suradnji sa muzejima na teritoriju limesa, odnosno muzejima koji u okviru svoga terena djelovanja obuhvaćaju i dio područja antiknog limesa.

Time je osječkom muzeju nametnuta funkcija u Mreži muzeja za organiziranu suradnju sa ostalim muzejima kao stručna ustanova u studijskoj obradi ove tematike, odnosno funkciju centralne ustanove koja ovlašćuje ali i obavezuje osječki muzej za kolegijalnu suradnju za pomoć muzejima u rješavanju ove problematike na njihovom području i u njihovim zbirkama.

Van sumnje da će osječki muzej, kao centralni pokrajinski muzej sa brojčano najjačim stručnim kadrom i najbojatijim zbirkama, i u buduće ostati centralni muzej slavonske regije sa zbirkama koje će dati ne samo opću sliku historijskog i kulturnog razvoja slavonske regije nego i specifičnu tematiku koja rezultira iz bogatstva sakupljenih zbirki. To su u prvom redu etnografske zbirke za Slavoniju i Baranju sa zadatkom da dade kompleksnu sliku etnografije Slavonije i Baranje. Zatim bogata zbirka namještaja i primjenjene umjetnosti sa tematikom za Slavoniju i zbirka narodne revolucije u kojoj bi, u NOB zbirci, bila značajna tematika "Sremski front" za koju već postoji ovdje sakupljena studijska građa i dokumentacija.

- - - - -

U pripremama za proslavu 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva već 1924. godine inicijativa za kulturno-historijske izložbe u gradovima i regijama - kao inicijativa i povod za osnivanje muzeja - urodila je u Slavonskoj Požegi sa neslućenim rezultatom. Sreća da je u Sl. Požegi bio ugledan građanin, gradski načelnik, historičar, lokalni patriot i fanatički čuvar kulturne baštine Slavonske Požege prof. Julije Kempf. Njegove želje, tim povodom podržane općim zanosom sredine, uklopljena u opća nastojanja tadašnjih kulturnih stremljenja u Hrvatskoj.

Prof. Kempf osniva Gradski muzej u Slavonskoj Požegi danas MUZEJ POŽEŠKE KOTLINE, za kojega je sakupio relativno veliku zbirku koja je bila solidna baza za jedan muzej.

Tematika Požeške kotline u kojoj je bilo i sjelo požeške županije, koja po svom položaju daje jednu zatvorenu regiju nameće ovom muzeju široku skaluu studijske tematike koja je specifična za ovaj muzej. Studijski rad ovog muzeja u analogijama može istovremeno služiti kao komparativna studijska tematika za obradu analogne građe i tematika u ostalim muzejima slavonske regije. Arheološka nalazišta, srednjovjekovni lokaliteti i kulturno-historijska tematika požeške regije daje ovom muzeju niz studijskih zadataka na koje bi neminovno bili vezani i ostali muzeji.

Muzej Požeške kotline je, u punom smislu riječi i pojma, kompleksni muzej u kojem niz specifičnih zadataka stavlja ovaj muzej u centar intenzivne međumuzejske suradnje. Zbirka i teren ovog muzeja nameću potrebu studijskog međumuzejskog rada na rješavanju niza zajedničkih tema od studija arheoloških nalaza, sredovjekovnih spomenika i lokaliteta, perioda turske okupacije, period županije - do studija NOB i novije historije.

- - - - -

Nakon osnivanja muzeja u Sl. Požegi već 1934. godine Julije Hoffmann ustupa svoju zbirku gradu Slavonskom Brodu sa željom da se ostvari nastojanje koje je ovdje već ranije bilo izraženo - osnivanje Gradskog muzeja danas MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA. Konceptcija ovog muzeja koja je fiksirana u prvom periodu rada i djelovanja muzeja dala je uvjete i smjernice za razvoj jedne organizirane kompleksne muzejske ustanove sa kompleksnom muzejskom i muzeološkom tematikom. Na žalost od idealno postavljenog plana ovog muzeja malo je toga realizirano jer su ubrzo došle teške predratne i ratne prilike koje su ovom muzeju onemogućili svaki sistematski rad i razvoj. Zamišljeni plan razvoja ovog muzeja i tematike lokaliteta i uže regije daje mogućnost usmjeravanja ovog muzeja na specifičnu tematiku Vojne krajine u kojoj je Slavonski Brod igrao historijsku ulogu. Ovo bi i danas trebala da bude osnovna specifična i prioritarna studijska tematika Brodskog muzeja za koju on ima bogate izvore i koja je značajan dio historijske tematike slavonske regije. U mreži muzeja za Slavoniju, Brodski muzej bi za ovu tematiku trebao biti centralna studijska ustanova.

Arheološki teren na području djelovanja Brodskog muzeja bogat je s nalazima, broj srednjovjekovnih spomenika brodske regije, uglavnom još neistražen, nameće muzeju ovu tematiku za obradu. Osim toga bogatstvo pokretnih spomenika kulture na ovom terenu stavlja muzeju obavezu stalnog praćenja i brige za ovaj fundus na kojem je latentna opasnost nestajanja.

Posebna tematika Brodskog posavlja je etnogra-
fija, po raznolikosti karakteristika pojedinih lokalite-
ta možda najbogatija uža regija. Stoga je ovo područje za
etnografiju posebna obaveza Muzeja Brodskog posavlja.

Sa osnivanjem Gradskog muzeja u Slavonskom Brodu, ure-
đena je i privatna zbirka I v a n e B r l i ć - M a ž u -
r a n i ć u Slavonskom Brodu koja je tek nakon oslobođenja
dobila status "privatne muzejske zbirke sa pravom javnosti".

- - - - -

Neposredno pred sam rat, 1940. godine, privatnom dona-
cijom osniva se U M J E T N I Č K A G A L E R I J A U
O S I J E K U kao posebni odjel Gradskog muzeja sa tenden-
com osamostaljenja u samostalnu Galeriju moderne likovne um-
jetnosti za Slavoniju.

- - - - -

Sa ova tri muzeja dočekala je Slavonija ratna razaranja
koja su ostavila tragove i na muzejima, a naročito na sakup-
ljenim zbirkama u slavonskim dvorcima i samostanima koje su
otišle u nepovrat.

- - - - -

Neposredno nakon osnivanja Muzejskog društva za područje
republike Hrvatske 1946. godine, u Zagrebu u kojem su se oku-
pili svi muzejski radnici Hrvatske, u osnivanju regionalnih
podružnica osniva se među prvima 1951. godine Podružnica za
Slavoniju. Relativno mali broj muzejskih radnika u tada prvim
počecima života i rada novo osnovanih muzejskih ustanova u gra-
dovima Slavonije, u pionirskim naporima za osnivanje i realiza-
ciju muzeja, kreiranje i sabiranje muzejskih zbirki, bez dovolj-
nog stručnog kadra, sa minimalnim sredstvima, još minimalnijim
iskustvom - zajednički, kolegijalno, organiziranom suradnjom,
stvara se organizirana podružnica u kojoj su zastupljeni svi
muzeji, od postojećih osnovanih, u osnivanju, iniciranih i po-
tencijalnih muzeja.

- - - - -

Među prvima osniva se G R A D S K I M U Z E J u
V u k o v a r u. Nastao je donacijom obimne zbirke uglavnom
kulturno-historijskog značenja, zbirkom trofejnog oružja iz
borbe sa Turcima, numizmatičkim zbirkama i osnovnim fondusom
za Galeriju. Teren ovog muzeja sa arheološkim nalazištem V u -
č e d o l na kojem su još sačuvane prehistorijske utvrde i
bogatim arheološkim nalazištima u neposrednoj okolici, starim
rimskim gradom C o r n a c u m -om nameće ovom muzeju kao
jedan od prioritetnih zadataka - studijski pristup u prvom
redu tematici arheološkog nalazišta V u č e d o l i z n a -
č e n j a v u č e d o l s k e k u l t u r e u periodu

prehistorije. Nalazi vučedolske kulture na cijelom području Slavonije nisu rijetki pa bi baš za ovu tematiku vukovarski muzej sa svojom zbirkom i specijaliziranim stručnim kadrom bio oslonac za tu tematiku za sve muzeje u Slavoniji.

Za t u r s k i p e r i o d, i za muzeološku obradu toga razdoblja vukovarski muzej dao je najznačajniji prilog za sve muzeje ne samo u Slavoniji nego i u Jugoslaviji. Ovo je prvi muzej u Jugoslaviji koji je postavio turski period kao historijsku tematiku u okviru muzejske ekspozicije. Kako je ovdje već stvorena baza za studijski pristup ovoj muzeološkoj tematici i problematici muzejskih zbirki za turski period to se za rješavanje analognih problema za svoje muzeje mogu kolege i muzeji obratiti za stručnu pomoć muzeju u Vukovaru, kojemu se obraćaju za pomoć i savjet i muzeji iz drugih republika.

Bogat i intenzivan život proizvodnje u ovom lokalitetu uvjetovao je da je Vukovar već 1231. godine dobio povelju svojih prava po kojima su zagarantirane privilegije i slobodni život građanskog staleža. Razvijen obrt i kasnije manufakture možda kao najjači centar u Slavoniji daju ovom lokalitetu bogatu tematiku za studijsku obradu koja bi bila i dragocjena pomoć svim ostalim muzejima Slavonije za analognu tematiku.

Danas Gradski muzej u Vukovaru po zgradi i po načinu prezentacije spada među naše najrepresentativnije muzeje u zemlji.

Za Gradski muzej u Vukovaru nameće se još jedan zadatak iz suvremene historije koji je vezan za m e m o r i j a l n i m u z e j II kongresa KPJ. Činjenica da je ovaj kongres i ovakovog značenja odvijan baš u Vukovaru bio je uvjetovan nizom specifičnosti koje su tada digle ovaj lokalitet na nivo saveznog značenja. Ova činjenica zaslužuje da joj se i studijski pristupi jer je kompleksna tematika ovog perioda na ovom prostoru nedovoljno obrađena i daje mogućnosti i perspektive određenih rezultata studija.

- - - - -

G R A D S K I M U Z E J u V i n k o v c i m a na temeljima starog rimskog grada r i m s k e k o l o n i j e C i b a l e, sa stalnim nalazima iz rimskog perioda, nameće ovom muzeju i osnovnu studijsku tematiku. - Bogatstvo ovog lokaliteta daje mogućnosti neiscrpnog istraživačkog rada na obradi nalaza sa ovog važnog i nekad vanredno značajnog rimskog grada Cibala iz kojega se uzdiglo i nekoliko rimskih careva. -

Niz naučnih priloga tematici rimskog grada Cibale na bazi nalaza u Vinkovcima daju ovom muzeju i specifičan status ne samo u mreži muzeja u Slavoniji. Značenje ovog muzeja - z a t e m a t i k u r i m s k i h l o k a l i t e t a - d a l e k o prelazi granice regije pa i republike.

Vinkovci kao neposredni centar uže regije, koja je etnografski bogata, nameće ovom muzeju i važan zadatak - e t n o g r a f s k u t e m a t i k u ove uže regije. Neiscrпно

bogatstvo tematike koju treba da obuhvati etnografska zbirka vinkovačkog muzeja pokazuju "Vinkovačke jeseni".

Vinkovački muzej sa arheološkom zbirkom i specijaliziranom tematikom vezanom za rimski grad Cibale i sa etnografskom zbirkom sa bogatom tematikom uže vinkovačke regije, bio bi dragocjeni oslonac ostalim muzejima koji su ovom i analognom tematikom vezani za vinkovački muzej.

Na žalost izvorni arhivski fondus za studij Vojne krajine, koji je tragično nestao u otpadu, ne daje mogućnosti studijske obrade ovog perioda u kojem su Vinkovci odigrali historijsku ulogu.

- - - - -

G R A D S K I M U Z E J u Ž u p a n j i danas među muzejima u Slavoniji možda u najskromnijoj opremi, sa svojim zadacima i perspektivom studijskog rada i zadataka u Mreži muzeja od vanrednog je značenja. U srcu Š o k a d i j e, u živom još izvorno s a č u v a n o m e t n o g r a f s k o m a m b i j e n t u za ovu tematiku može dati više nego mnogi centralni muzeji koji su daleko od neposrednog života ove uže regije. Zadatak kojega za ovu tematiku ima muzej u Županji po svom značenju nije samo lokalnog karaktera ili ograničen na užu regiju. Ova je tematika od općeg značenja jer je ovo područje studijski uglavnom neobrađeno i postavlja pred muzej ovu temu kao prioritetni zadatak. Tim više je to prioritetni zadatak jer etnografski artefakti rapidno nestaju, običaji odumiru, odlaze u zaborav i posljednji je momenat da budu evidentirani i stručno i naučno obrađeni.

Još jedan specifični zadatak stoji pred ovim muzejom a to je p e r i o d V o j n e K r a j i n e. U Županji je sačuvan arhiv iz toga perioda koji je djelomično stručno sređen. Ovdje su bogati izvori informacija za naučnu obradu ove tematike koja će neminovno omogućiti i rješavanje niza analognih problema u vezi sa zbirkama i studijskom obradom slične tematike u drugim muzejima u Slavoniji.

Tradiciju izdavačke djelatnosti muzeja u Županji trebalo bi zajednički pomoći i omogućiti da se održi nivo županjskog zbornika i tematskih edicija sa kojima je Županja dala znatan doprinos studiju Slavonije.

Posebno mjesto u mreži muzeja Slavonije, po svojoj tematici, zauzima M U Z E J G R A D A I L O K A. Muzej je smješten u sačuvanom kraljevskom dvoru kralja Nikole i Lovre Iločkog sa svojom muzeološkom i studijskom tematikom vezan je za usko područje historijskog lokaliteta kraljevskog grada Iloka. Tematika rimskog lokaliteta Cucciuma, sredovjekovnog kraljevskog grada sa sačuvanim obrambenim zidovima sa gotskom katedralom i istovremenim samostanom sa djelomično otkrivenim spomenicima sredovjekovne arhitekture, koji je za turskog perioda bio sijelo turskog paše, centar turske vlasti za sandžak

a poslije Karlovačkog mira i leno knezova Odeskalky sa bogato opremljenim dvorom koji je već u toku XIX stoljeća značio kao v r i j e d a n i b o g a t m u z e j .

Studijski zadatak ovog muzeja morao bi biti usmjeren u prvom redu na p e r i o d s r e d n j e g v i j e k a kada je Ilok bio u najvećem usponu svog historijskog značenja.

- - - - -

M U Z E J U Đ A K O V Š T I N E u Đ a k o v u namijenjena je osnovna tematika etnografije Đakovštine. Na međunarodnoj reviji narodnih nošnja u San Franciscu 1949. godine, na kojoj su bile narodne nošnje svih zemalja od Aljaske do Australije - G r a n d p r i x m e d a l j u d o b i l a j e n a r o d n a n o š n j a i z Đ a k o v a . Koliko je ovo bilo jedno neočekivano međunarodno priznanje i Đakovštini i Jugoslaviji povuklo je za sobom i negativne posljedice. Interes sabirača etnografije, kojih u svijetu ima vrlo velik broj, masovno je tražio etnografsku građu iz Đakova i Jugoslavije što je uvjetovalo dobru zaradu prekupcima. Počelo se organizirano vršljati po Slavoniji pa i po cijeloj Jugoslaviji i masovno odnositi etnografsku građu u nepovrat. Zato je u prvom redu muzeju u Đakovu i svim drugim muzejima u Slavoniji i Jugoslaviji zadatak da u prvom redu etnografsku građu spase i sačuvaju, koliko se još spasiti da.

S a e t n o g r a f s k o m z b i r k o m m u z e j u Đ a k o v u , ima međunarodni značaj više nego i jedan naš drugi muzej u Slavoniji pa i malo koji muzej u Jugoslaviji. Interes međunarodne javnosti podtaknut je sigurno pod dojmom istaknutog priznanja đakovačkoj nošnji od međunarodnog foruma u San Franciscu a i po propagandi i prodaji etnografskih suvenira u svijetu. Naročito po prodaji etnografskih predmeta, često kompleta narodnih nošnji Đakovštine, za organizirane sabirače etnografije. Često se etnografski suveniri u takovim trgovinama prodaju sa natpisima "Đakovo" i za ono što sa Đakovom nema nikakove veze.

Bogatstvo etnografije Đakovštine je toliko da bi možda bilo suvišno dati Đakovu zadatak da obuhvati šire područje Slavonije. Možda tek područja koja su stilski likovno vezana za Đakovštinu ali sa osnovnim akcentom etnografije Đakovštine.

Još jedan zadatak kojega Đakovo ne može mimoći to je l i č n o s t S t r o s s m a y e r a . I sa ovim zadatkom muzej u Đakovu ima značenje koje prelazi granice Slavonije. Prikazati Strossmayera u pravom svjetlu kao pokretača novih ideja, osnivača naših najznačajnijih ustanova koje su u mnogom uvjetovala današnji naš napredak i današnji status u međunarodnom kulturnom i naučnom krugu u svijetu.

D I J E C E Z A N S K I M U Z E J u Đ a k o v u je za muzejsku službu u Slavoniji od posebnog značenja. Organizacija dijeceze omogućuje da ovaj muzej vodi stalnu evidenciju u postojećem pokretnom spomeničkom materijalu na području

đakovačke dijeceze, da registrira svu spomeničku građu, da i dalje sabire dokumentaciju koja je u ovom muzeju vanredno dobro sabrana i sistematizirana i predstavlja možda najkompletnije složen sistem dokumentacije koji je postavljen u muzejima u Slavoniji.

Dijecezanski muzej trebao bi preuzeti zadatak i obavezu da spašava sav inventar koji danas iz crkava izlazi radi adaptacije crkvenog enterijera za novu liturgiju. Ovo bi trebalo biti prioritetni i aktuelni zadatak Dijecezanskog muzeja u suradnji sa svim muzejima u Slavoniji. Baš na ovom zadatku je međumuzejska suradnja i direktni međumuzejski kontakti akutna potreba svih naših muzeja, na spašavanju dragocjene kulturne baštine koja često - radi neznanja i neupućenosti posjednika - nestaje ili propada.

- - - - -

Od posebnog su značenja **M U Z E J R A D N I Č K O G P O K R E T A I N A R O D N E R E V O L U C I J E U S L A V O N I J I** u Slavonskom Brodu i **M E M O R I J A L J A S E N O V A C**.

Muzej u Slavonskom Brodu, možda više nego i jedan drugi muzej u Slavoniji, upućen je na međumuzejsku suradnju za područje svoje regije. Za ovu tematiku, naročito za prezentaciju tematike NOB-a, koja je u svakom našem muzeju prisutna, potreban je izgrađen stručni kadar u brodskom muzeju koji će biti u mogućnosti i imati legitimaciju ovog muzeja da pruži pomoć i dađe stručni savjet što i kako sabirati građu i dokumentaciju za ovu zbirku, kako muzeološki oformiti da prezentacija ove tematike dobije svoj pravi značaj i sadržaj koji bi odgovarao potrebi i tematici dotičnog lokaliteta ili uže regije.

Muzej radničkog pokreta i narodne revolucije za Slavoniju, je centralna muzejska ustanova za ovu tematiku za cijelu slavonsku regiju pa je stoga potreba a i obaveza svih muzeja u Slavoniji na korisnu međumuzejsku suradnju koja je u obostranom interesu.

Spomen područje, memorijali, spomenici, sve što je vezano za tematiku radničkog pokreta i NOB-e moralo bi biti i u ovom centralnom muzeju Slavonije na određeni način registrirano i dokumentirano. Tu je suradnja muzeja neophodna a i van sumnje u obostranom interesu.

Memorijal Jasenovac po svom značenju i specifičnosti daleko prelazi granice Slavonije pa i granice Republike Hrvatske. No unatoč toga za uspješnu muzeološku prezentaciju i muzeološku problematiku ovog lokaliteta, za potrebne stručne konzultacije, za koncepciju i sistematizaciju dokumentacije sigurno je potrebna stručna i tehnička pomoć koju mogu dati kolege sa kojima je ustanova i teritorijalno najbliže vezana.

Muzeji u Slavoniji koji su još u izgradnji Virovitica, Valpovo, Našice, Daruvar, Belišće, Orahovica, Nova Gradiška, svaki od ovih muzeja ima s v o j e s p e c i f i č n o s t i, svoje individualne karakteristike koje su i povod da su muzeji osnovani, da su u osnivanju i da postoje već i sakupljeni fondusi. Svaki od tih muzeja trebao bi da specifičnost svoga terena intenzivira da posveti prioritetnu pažnju na ovu tematiku, na one zbirke koje u lokalitetu, odnosno užoj regiji i muzeju daju individualnu notu.

Posebni muzeološki problem za Slavoniju, koji je istovremeno i važan muzeološki zadatak, je problem i tematika mreže umjetničkih muzeja odnosno galerija i umjetničkih zbirki u muzejima.

Galerije kao organizirane muzejske ustanove postoje u Slavoniji: u Osijeku, Umjetnička galerija, osnovana 1941. kao odjel Gradskog muzeja sa tendencijom osamostaljenja, - 1948. u sklopu Gradskog muzeja u Vukovaru osnovana je i galerija time da je dopunom fondusa 1967. organizirana kao zasebni odjel Gradskog muzeja, Galerija umjetnina u Vinkovcima, također osnovana u sastavu Gradskog muzeja izdvojena 1966. godine kao samostalna muzejska ustanova.

Posebno je značajna za Slavoniju MEMORIJALNA GALERIJA MEŠTROVIĆ postavljena u Vrpolju, u njegovu rodnom mjestu. Značenje ove Galerije, koja raspolaže i sa zgradom namjenski građenom baš za ovu Galeriju, bilo bi znatno veće kada bi se u okviru ove Galerije organizirale veće izložbe iz fondusa Meštrovića i njegovog kruga za koje bi bila zajednička propaganda svih muzeja i turističkih foruma u Slavoniji.

Bogate funduse likovnih djela, tematske zbirke sa značajnim djelima likovne umjetnosti starih majstora i djelima moderne i suvremene domaće likovne umjetnosti imaju muzeji u Iloku, Sl. Brodu, Sl. Požezi. Ovi fondusi danas još nisu takvi da bi omogućili osnivanje Galerije kao muzeološki i sadržajno oformljene i organizirane ustanove. Kulturni i likovni život ovih lokaliteta i uže regije bio bi znatno obogaćen, ako bi se ovi muzeji uklopili u suradnju sa galerijama Osijeka, Vukovara, Vinkovaca i u suradnji s njima priređivali izložbe. Od kolikog su značenja ovakove izložbe za kulturni i likovni život i odgoj naročito omladine - dokazuje praksa na terenima gdje Galerije postoje.

GALERIJA UMJETNINA u Osijeku, osnovana 1941. god. kao odjel muzeja, odvojena kao samostalna ustanova 1954. ima u mreži galerija, odnosno umjetničkih muzeja i zbirki svoju specifičnu funkciju. Osječka galerija je centralna studijska ustanova kojoj je prioritetni studijski zadatak - studij likovne umjetnosti Slavonije i valorizacija doprinosa ove regije općoj likovnoj umjetnosti cijele nacionalne zajednice. Izložba "Umjetnost u Slavoniji u XVIII stoljeću" dokazuje opravdanost ovog zadatka u kojem je osječka galerija već i dala konkretan i kapitalan studijski prilog koji je po svom rezultatu i od općeg značenja sa priznanjima i izvan granica Jugoslavije. Istog značenja su izložbe Hetzendorf, Waldinger, Güffinger - koje su bile kapitalni doprinos osječke Galerije upoznavanju i otkrivanju novih vrednota iz likovne umjetnosti Slavonije. Ovaj status u mreži muzeja u Slavoniji osječka galerija bi trebala ne samo zadržati nego i nastaviti studijski rad na toj tematici. Za ovaj rad neminovna je suradnja svih muzeja i galerija i zbirki na području Slavonije i Baranje, suradnja sa svim vrijednim i bogatim riznicama u crkvama, samostanima i manastirima, sa svim pojedincima i sabiračima moderne likovne umjetnosti, sa svim aktivnim likovnim stvaraocima.

Aktivna organizirana suradnja Galerija Osijek - Vukovar - Vinkovci u iniciranju, planiranju, organizaciji, priređivanju i razmjeni izložaba sa rezultatima ove vanredno žive i plodne suradnje mogu danas ove galerije služiti kao primjer - što može ovakova suradnja doprinijeti za kulturni i likovni život ne samo dotičnih gradova nego i šire regije.

- - - - -

Specifičnosti galerijskih ustanova Slavonije vezane su za likovnu tradiciju i likovni život lokaliteta i za stanje fundusa.

GALERIJA U VUKOVARU - Zbirka Bauer - Galerija umjetnina ... "sa kapitalnim fundusom za likovnu umjetnost u Hrvatskoj između dva rata" po čemu predstavlja i najvredniji fundus za ovaj period u našim galerijama na pokrajini" a pogotovo je to od značenja za Slavoniju kao jedine takove galerijske zbirke u Slavoniji - trebala bi vukovarska galerija ovu koncepciju uglavnom zadržati i ostati pri ovom osnovnom i prioritetnom zadatku na kompletiranju zbirke Galerije. Likovna dokumentacija koju ova Galerija posjeduje i koju sistematski kompletira morala bi biti i dalje usmjerena na taj zadatak. Time bi ova Galerija bila i studijski centar ove tematike za Slavoniju.

- - - - -

G A L E R I J I U V I N K O V C I M A - osnovnu tematiku nameće činjenica da je iz Vinkovaca, odnosno uže regije, niz značajnih likovnih radnika, umjetnika, koji sa svojim opusom ulaze u uži krug naših najznačajnijih likovnih stvaralaca. Niz umjetnika zaslužuju da im se ovdje u njihovoj užoj sredini iz koje su ponijeli svoj stvaralački impuls, da ovdje dobiju svoje m e m o r i j a l e. Ako bi vinkovačka Galerija dala reviziju stvaralaštva svojih kreatora sa područja vinkovačke regije, ova Galerija dala bi z n a č a j a n d o p r i n o s našoj modernoj i suvremenoj likovnoj umjetnosti. Ovdje bi trebao biti i centralni fondus dokumentacije svih tih likovnih radnika vinkovačke regije, a napose onih čiji memorijali bi bili ovdje koncentrirani.

U h o d a n a m e đ u m u z e j s k a s u r a d n j a Osijek-Vukovar-Vinkovci trebala bi se proširiti na suradnju u prvom redu sa muzejima Ilok, Slavonska Požega i Slavonski Brod, gdje već postoji znatan galerijski fondus, u priređivanju i razmjeni izložaba, naročito izložaba iz fundusa ustanova. Izložbe iz fundusa muzeja u kojima nema stručnog kadra, kustosa za galerijski fondus u muzeju - bilo bi povod i prilika za stručnu obradu i valorizaciju toga fundusa (u koliko još nije stručno i naučno obrađen) kao kolegijalna pomoć iz galerija u kojima bi se takove izložbe održale.

B I B L I O T E K A M U Z E J A trebala bi u prvom redu služiti stručnom kadru za studijsku obradu muzejskih predmeta i zbirke za obradu specifične studijske tematike dotičnog muzeja. Uz potrebnu osnovnu priručnu stručnu literaturu za ovu tematiku, popunjavanje stručne biblioteke trebalo bi p l a n s k i u s m j e r i t i u muzejima za nabavu one literature koja je vezana za prioritetnu studijsku tematiku dotičnog muzeja. Time će tek muzej postati s t u d i j s k i c e n t a r za obradu ove teme koja je i d o t i č n o m m u z e j u p r i o r i t e t n a i istovremeno pomoć drugima za studij analognih problema koji se na području drugih muzeja eventualno parcijalno pojavljuju i od sekundarnog su značenja.

Istovremeno biblioteka muzeja, u o b a v e z n o j č i t a o n i c i, koja je pristupačna i š i r e m k r u g u p o s j e t i l a c a, treba da služi široj zainteresiranoj publici gdje joj se daje mogućnost za dopunu informacija koje daju izložbene zbirke, za studijski interes za određene teme za koje je posjetilac iniciran u izložbi muzeja.

Nabavna politika stručne literature treba da se riješi dogovorom, kolegijalnim međumuzejskim samoupravnim sporazumom koji će na bazi specifičnosti sadržaja i zadataka pojedinih

muzeja u mreži muzeja Slavonije dati i direktivu za nabavu knjiga. Time će se znatno smanjiti izdaci za prijeko potrebnu i neophodnu stručnu literaturu i nabavljati ono što je muzeju prioritetni zadatak. Za ostala studijska pitanja i područja, koja se sekundarno pojavljuju u dotičnom muzeju, koristiti će literaturu drugih muzeja u kojima će naći mogućnost za daleko bogatiji izbor stručne literature.

- - - - -

Za postojanje organizirane mreže muzeja za međumuzejsku suradnju još je jedan od bitnih faktora koji uvjetuje rezon i potrebu postojanja mreže muzeja. To je **N A U Č N A I Š T U D I J S K A K O M P O N E N T A R A D A** muzejskih ustanova. Ova bitna karakteristika rada i djelovanja jedne muzejske ustanove za njezine osnovne zadatke ova komponenta je u muzejima Slavonije od početka prisutna. Od organiziranih arheoloških iskapanja do naučne obrade teme, od studijskog otkupa materijala i nalaza na terenu, planskog sakupljanja muzejske građe do studijske naučne obrade i inventarizacije sakupljene građe, od studijskih elaborata za teme muzejske ekspozicije do realizacije postava muzejskih zbirki i izložaba - među muzejima u Slavoniji postoji tradicija organizirane međumuzejske suradnje.

Međumuzejska suradnja u jednoj regiji u kojoj su muzeji međusobno vezani u suradnji omogućuje zajedničko rješavanje često neriješivih problema - ako izvjesni stručni problem ili zadatak mora riješiti onaj koji za taj zadatak nema dovoljno stručno predznanje ni iskustva. U jednom muzeju sa kompleksnom problematikom u kojem radi specijalizirani arheolog - jer je to prioritetna specifičnost dotičnog muzeja - ako je stavljen pred zadatak ocjene jednog muzejskog predmeta iz perioda o kojem nema dovoljno stručnog znanja, ako se ne obrati kolegi u drugom muzeju koji je specijaliziran za ovaj period - može načiniti teški i neoprostivi propust.

Prikupljanja muzejske građe za jedan muzej, za jednu muzejsku zbirku mora biti usmjereno na studijski i planski rad na svjesno i plansko popunjavanje muzejske zbirke. Ne smije se dozvoliti stihijsko sabiranje bez studijski razrađenog plana i sistema i bez naučnog pristupa tom zadatku - ograničeno na ponudu, na slučajne i prigodne nalaze, na amaterske sklonosti, estetski atraktivnim materijalima namjenjenih isključivo muzejskoj ekspoziciji.

Kolegijalna suradnja koja je baš u tom planskom popunjavanju muzejske građe u Slavoniji tako konstruktivno došla do izražaja i opet može da služi kao osnov drugim regijama i kao iskustvo kojim se druge regije mogu koristiti.

Suradnja na obradi tematike za određene periode kao baza za muzejsku ekspoziciju u muzejima u Slavoniji dala bi primjer zajedničkog studijskog pristupa ekspoziciji jednog muzeja. Kao školski primjer može služiti Muzej grada Iloka za čiji postav

su dali stručne i naučne priloge u elaboratima desetak muzejskih radnika Slavonije.

Muzej na jedan-dva kvalificirana stručna suradnika, ako nemaju dugogodišnje iskustvo, mogućnost neposrednih stručnih konzultacija i izmjene misli i iskustava, konzultiranje i studij stručne i naučne literature, zatvoreni u uske granice svoje uže regije i svog muzeja, nisu u mogućnosti dati rezultate koji bi zadovoljili. Danas zajednica postavlja muzejima kao ustanovi vrlo visoke zahtjeve. Muzeji treba da budu ne samo čuvari kulturne baštine nego i faktori kulturnog i naučnog života svoje regije. Ovaj zadatak provediv je jedino širokom suradnjom u prvom redu svih muzejskih ustanova cijele regije. U tom baš prednjače muzeji Slavonije.

Praksa suradnje muzejskih ustanova sa kojom je realizirana organizirana mreža muzeja u Slavoniji daje školski primjer što se od jedne mreže muzeja može tražiti i što se može očekivati.

- - - - -

Ono što povezuje ne samo sve muzeje u jednoj regiji ili republici, što sve muzeje povezuje u jednu zajednicu je M U Z E O L O G I J A kao studijska i naučna disciplina. Muzeologija vrši ovu ulogu u odnosu među muzejima u nastojanjima za izgradnju i unapređenje muzeja i cijele muzejske službe, koju vrši pedagogija u izgradnji i unapređenju školstva i obrazovanja. Muzeološka problematika sa kojom se susreće danas svaki muzejski radnik u svojoj ustanovi, u svom radu u muzeju, nameće svakom muzejskom radniku suradnju u rješavanju tih problema, konzultacije i korištenje stručne muzeološke literature koja prenosi korisna iskustva polučena u drugim muzejima. Današnji tempo vremena i života postavlja timski rad kao imperativ i ne dozvoljava zatvaranje i uske granice koje istovremeno za ustanovu znače stagnaciju i nazadovanje a za regiju i za kulturni život regije osjetljivi nedostatak.

- - - - -

Rezimirajući problematiku koju nam nameće Mreža muzeja nameće nam se zaključak da je Mreža muzeja sistem za specifične muzeološke zadatke, da vrši stalnu kontinuiranu službu sa osnovnim zadatkom da planski i sistematski radi na čuvanju kulturne baštine i na njenoj stručnoj i naučnoj valorizaciji i prezentaciji - jer to je bitan preduvjet njezine zaštite - da organizirano vrši tu službu kao potrebu i obavezu zajednice. - Ovo je i osnovni rezon postojanja muzeja kao ustanova. - Ova služba analogna je službi zaštite spomenika kulture i prirode i na ove službe se neposredno nadovezuje, zatim arhivskoj i bibliotekarskoj službi i ostalim službama koje su nastale kao rezultat potrebe zajednice.

Mreža muzeja Slavonije treba da cijelu ovu regiju, da sve muzeje Slavonije i Baranje poveže u planski timski rad na

specijalizaciju i raspodjelu poslao i zadatka tako da cijela regija Slavonije i Baranje bude tematski pokrivena.

Za prahistoriju nosioci tematike, uz arheološki odjel Muzeja Slavonije u Osijeku kao centra za opću tematiku, bio bi za specijaliziranu tematiku Vučedola i vučedolske kulture arheološka zbirka u Gradskom muzeju u Vukovaru i u Muzeju Brodskog posavlja za bogatu tematiku svoje uže regije. Za klasični rimski period za opću problematiku i za rimski limes kao specifični zadatak nosioc tematike bio bi muzej u Osijeku. Za užu tematiku najznačajnija ustanova je nesumnjivo Gradski muzej u Vinkovcima neposredno na terenu rimske kolonije Cibale.

Za srednjevjekomnu tematiku nosioci specifičnih zadataka su nesumljivo Muzej Požeške kotline, Muzej grada Iloka.

Za etnografiju uz Osijek je nesumnjivo najznačajnija muzejska ustanova Muzej Đakovštine u Đakovu, zatim Muzej u Županji u još živom šokačkom ambijentu, isto tako i Vinkovci. Bogatu etnografsku tematiku Brodskog posavlja nameće i muzeju u Slavonskom Brodu ovo kao specifični zadatak.

Za turski period specifičan studijski zadatak za Slavoniju preuzeo je i realizirao Gradski muzej u Vukovaru koji je sa svojom postavom ovog perioda odigrao pionirsku ulogu u saveznim okvirima.

Za Vojnu Krajinu specijalizirani zadatak i kapitalni prilog mogu dati muzeji u Slavonskom Brodu i Županji koji imaju fondus za studijski pristup tom zadatku.

Za studij kulturno-historijskih tema, tematiku Slavonije nakon oslobođenja od turske okupacije, nagli uspon Slavonije u XVIII i XIX stoljeću, upućeni su muzeji na parcijalnu obradu svoje uže regije, svojih lokaliteta da bi se zajedničkom suradnjom došlo do sinteza. Najveći doprinos očekujemo od muzeja u Vukovaru, na terenu najjače razvijenog građanskog života XVIII i XIX stoljeća u Slavoniji.

Za likovnu i umjetničku tematiku Slavonije uz opću tematiku koju nosi Umjetnička galerija u Osijeku, za studij sakralne primjenjene umjetnosti namjenjena je funkcija glavnog nosioca te tematike Dijecezanskom muzeju u Đakovu.

Za opću likovnu umjetnost u Hrvatskoj između dva rata fondus Galerije u Vukovaru nameće ovom muzeju i studijsku obradu ove tematike.

Za specifičnu muzejsku tematiku - numizmatiku - ostaje jedino Muzej Slavonije u Osijeku za cjelokupnu tematiku i problematiku vezanu za numizmatiku za sve muzeje cijele slavonske regije.

Mreža muzeja ima zadatak da poveže muzeje u zajedničku suradnju i na kulturno - prosvjednim zadacima koji će muzeje afirmirati kao faktore kulturnog života sredine u kojoj muzeji djeluju. Svaka zajednička kulturna manifestacija, naročito zajedničke muzejske izložbe, djeluju daleko jače nego manifestacija i izložbe koje pojedini muzeji rade u zatvorenoj sredini, sami, pojedinačno.

U okviru mreže muzeja preko organizirane suradnje na izdavanju stručnih i naučnih časopisa i publikacija omogućuje se prezentacija rezultata naučnog rada muzejskih radnika a time i afirmacija muzeja kao stručnih i naučnih ustanova i njihov obol i doprinos kulturi i nauci regije i cijele zajednice. Na tom zadatku muzeji Slavonije dali su rezultate koji nameću obavezu zajednici za priznanje.

To su Osječki zbornik koji je izašao u 13 svezaka i izlazi i dalje, Županijski zbornik do sada u 4 sveska, Zbornik slavonskih muzeja u jednom svesku i Glasnik slavonskih muzeja u 28 svezaka.

Izmjenom kataloga, zbornika i glasnika vrši se ne samo nabava nove stručne literature i časopisa nego - što je još značajnije i izmjena informacija, izmjena naučnih rezultata. Za službu informacija za muzeje slavonske regije i za informaciju ostalim muzejima izdaje Gradski muzej u Vukovaru "Glasnik slavonskih muzeja" koji je istovremeno glasnik svih muzeja Slavonije, što bi trebalo bezuvjetno nastaviti pa i intenzivirati i proširiti.

U okviru Mreže muzeja na redovnim sastancima i preko Glasnika slavonskih muzeja omogućuje se muzejskim radnicima Slavonije i u suradnji sa MDC-om i Postdiplomskim studijem - stalno dopunsko obrazovanje i usavršavanje muzejskih radnika, stalno informiranje o radu i djelovanju muzejske službe kod nas i u svijetu. Svaki muzejski radnik mora pratiti rad i napredak cjelokupne muzejske službe u svijetu i kod nas, napredak svoje uže specijalnosti, napredak muzeologije kao naučne discipline.

Kolegijalna i međumuzejska suradnja u službi informacija i u sabiranju dokumentacije za određenu specijaliziranu tematiku Slavonije koja bi bila u zadatku jednog muzeja, bila bi u prvom redu u tome, da muzeji i muzejski radnici redovno šalju informacije o nalazima na terenu, o stručnoj literaturi, o eventualnim informacijama iz stručne literature, štampe i slično, a što se tiče specifične tematike za koju je zainteresiran ili zadužen određeni muzej - da se sve ovo stalno upućuje dotičnom muzeju. Ovo je princip po kojem uglavnom djeluju sve organizirane mreže muzeja u svijetu i u čemu je praksa pokazala prednosti i opravdanost ovakove podjele rada na sistematskom studijskom radu, na naučno-istraživačkom radu, na ekipnom radu na obradi tematike određene regije.

Potreba sistematskog pristupa studijskoj i naučnoj obradi tematike slavonske regije, obrada historijskih, kulturno-historijskih tema koje će obuhvatiti ovu tematiku na cijelom području Slavonije traži zajednički timski rad. -- Pojedini muzeji koji imaju određene specifične teme - bili bi nosioci ove tematike za timski rad, za rad na zajedničkoj obradi ove tematike.

- - - - -

Na kraju postavlja se pitanje - tko je taj forum koji će na sebe preuzeti funkciju organizatora ove mreže muzeja? Ovo je problem koji je postavljen i u republičkim i međurepubličkim okvirima.

Mislim da je praksa u Slavoniji - kroz 25 godina rada ove Podružnice - danas MUZEJSKO DRUSTVO ZA SLAVONIJU I BARANJU koje je de facto i regionalna zajednica muzeja, koja je ovdje i na zajedničku inicijativu već organizirala mrežu muzeja za Slavoniju i Baranju, koji uspješno realiziraju organiziranu međumuzejsku suradnju - da ovdje nema dileme. Postojeća mreža muzeja u Slavoniji nastavlja svoj rad na istoj organizacionoj strukturi, na bazi složnog konstruktivnog samoupravnog sporazuma koji je u praksi već i sa uspjehom realiziran.